

'De echte crisis moet nog komen'

www.trouw.nl

mei 9de, 2013

Hoogleraar transitiekunde Jan Rotmans gaf onlangs een lezing bij TEDxMaastricht. Zijn boodschap: vergeet de economische crisis, het is slechts een symptoom van de ecologische crises die we tegemoet zien.

De echte crisis is een systeemcrisis, stelt Rotmans. "En ze zal nog lang duren, want ze is diep verankerd in alles wat we doen. We hebben een vervuilende en verwoestende economie opgebouwd. We gooien negentig procent van onze hulpmiddelen weg met als resultaat een enorm ecologisch tekort. En die is groter dan het economische tekort. We zullen de komende tientallen jaren worden geconfronteerd met ecologische crises, die zich gaan uitten in problemen met energie, het klimaat en onze hulpmiddelen."

Rotmans, die al meer dan 25 jaar onderzoek doet naar transities en duurzame ontwikkelig, gebruikt de metafoer van zijn laatste boek: 'In het oog van de orkaan'. De orkaan staat voor de periode waarin we leven. Een *change of eras*, noemt hij het. "Meer dan negentig procent van de mensen leeft in het oog van de orkaan. Daar is het windstil, de zon schijnt en je lijkt daar veilig. Maar als je uit het oog stapt, voel je de kracht van de orkaan."

Toch, zo stelt hij, zijn de ecologische crises een zegen. "Alleen een periode van crisis kan ons helpen radicaal te veranderen. Mensen hebben een natuurlijke angst voor persoonlijke verandering. Je weet wat je hebt en kwijt kunt raken, maar nooit wat je krijgt. Maar: als je de wereld en zijn systemen wilt veranderen, moet je eerst jezelf veranderen. Een crisis helpt daarbij."

"De maatschappij bevindt zich op een *tipping point*, een periode van grote

veranderingen. Een vergelijkbare periode was aan het eind van de 19e eeuw, toen we de basis hebben gelegd voor het moderne Europa. Nu zitten we opnieuw tussen twee werelden in en gaan we het fundament leggen voor een duurzamere maatschappij." Die verandering is al gaande, benadrukt Rotmans. "Er is een *bottom-up* beweging gaande van exploitatie naar coöperatie, van individueel denken naar gemeenschapsdenken, van lenen van de wereld naar terugbetalen aan de wereld."

Hij noemt het zelf 'maatschappij 3.0', de doe-het-zelf-maatschappij. Voorbeelden zijn de *city farms* in Rotterdam, waar de werelden van stad en platteland worden gecombineerd. Of drijvende huizen, die leven in harmonie met het water mogelijk maken. Of gebruik maken van het oppervlakteoverschot van gebouwen door aanpasbare gevels. "Er zijn al honderdduizenden mensen bezig met duurzaamheid. Het vereist enkel een mentale verandering om mee te doen. Zoals Cruijff ooit zei: Je gaat het pas zien als je het doorhebt."